

İLKOKUL DÖNEMİ ÇOCUKLARININ DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ İLE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTION REGULATION SKILLS AND AGGRESSION LEVELS OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN

Yeşim YURDAKUL¹, Elifcan CESUR²

ÖZ: Bu çalışmada, ilkököl dönemi çocuklarının öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerilerinin saldırganlık düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma korelasyonel bir araştırma olarak yürütülüp, çalışma grubunu, resmi ilkokullarda öğrenim gören, 7-10 yaş arası 322 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada çocukların öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerilerini değerlendirmek amacıyla "Çocuklarda Duygu Yönetimi Ölçekleri: Öfke ve Üzüntü Ölçeği" ve saldırgan davranış düzeylerini belirlemek için "Çocuklar için Saldırganlık Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, çocukların üzüntü ölçeği düzenlenmemiş ifade alt boyutu puanlarında cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılık bulunmuştur. Çocukların üzüntü ölçeği başa çıkma alt boyutu puanları yaşlarına göre anlamlı olarak farklılaşmakta ve çocukların yaşları arttıkça üzüntü duygusu ile başa çıkma becerileri de artmaktadır. Çocukların üzüntü ve öfke ölçekleri puanları ile çocuklar için saldırganlık ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < .001$). Çocukların öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerisi arttıkça saldırganlık düzeyleri azalmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ebeveynlere, eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: İlkokul dönemi, duygu düzenleme, saldırganlık

ABSTRACT: In this study, it was aimed to examine the relationship between anger and sadness emotions regulation skills and aggression levels of primary school children. The study group of the research, which was conducted as a correlational research, included 322 children aged 7-10 years who were studying in official primary schools. In the study, in order to evaluate children's ability to regulate anger and sadness emotions, "Emotion Management Scales in Children: Anger and Sadness Scale" and "Aggression Scale for Children" were used to determine the level of aggressive behaviour. According to the results obtained in the study, there was a significant difference in the unregulated expression sub-dimension scores of children's sadness scale according to their gender. Children's sadness scale coping sub-dimension scores differentiate significantly according to their age, and as the age of the children increases, their ability to cope with the feeling of sadness also increases. There is a significant correlation between children's sadness and anger scale scores and aggression scale scores for children ($p < .001$). As children's ability to manage their feelings of anger and sadness increases, their level of aggression decreases. In line with the findings of the study, suggestions for parents, educators and researchers were presented.

Keywords: Primary school period, emotion regulation, aggression

Bu makaleye atf vermek için:

Yurdakul, Y. ve Cesur, E. (2024). İlkokul dönemi çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(1), 304-319

Cite this article as:

Yurdakul, Y., & Cesur, E. (2024). Examination of the relationship between emotion regulation skills and aggression levels of primary school children. *Trakya Journal of Education*, 14(1), 304-319

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Antalya/Türkiye, e-mail: yesimyurdakul@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4073-5445

² Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kırklareli/Türkiye, e-mail: elifcancesur@gmail.com, ORCID:0000-0002-9364-2293

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Effective emotion regulation provides the basis for social and emotional competences and has a protective effect against the risk of emotional psychopathology in childhood (Waters & Thompson, 2014; Beauchaine 2015; Cole et al., 2017). Emotion regulation processes play an important role in the development of aggression. As a result of longitudinal studies examining the relationship between emotion regulation and aggressive behavior in childhood, it is stated that emotional dysregulation in children is related to externalizing problems such as aggression and therefore constitutes an important risk factor (Röll et al., 2012). It is stated that children who cannot regulate their emotions, especially negative emotions such as anger, sadness and disappointment, and cannot express them in a way acceptable by the social environment tend to exhibit externalizing problems such as aggression (Eisenberg et al., 2001).

Method

This study, which aimed to examine the relationship between primary school children's anger and sadness emotion regulation skills and aggression levels, was conducted in a correlational research model. The study group of the research consisted of 322 children aged 7-11 years with normal development who attended official primary schools of Antalya Provincial Directorate of National Education in the 2022-2023 academic year. In the study, "Personal Information Form" was used to determine the socio-demographic information of children and their families, "Emotion Management Scales for Children: Anger and Sadness/Parent Forms", "Aggression Scale for Children Parent Form" was used to evaluate the aggression levels of children. Spearman's rank correlation coefficient was used to test whether there was a significant relationship between the scores of emotion management scale and aggression scale for children.

Findings

According to the results of the study, it was determined that the unregulated expression sub-dimension scores of the sadness scale significantly differed in accordance with the gender of the children ($p < .05$). It is seen that the mean ranks of the unregulated expression sub-dimension of the sadness scale of girls are higher than boys. It was determined that there was no significant difference between the groups according to the gender variable in children's aggression scale sub-dimension scores. In the study, the scores of the coping sub-dimension of the sadness scale differed significantly according to the age groups of the children ($X^2 = 14.811$, $p < .05$). As the age of the children increased, their coping skills compatible with sadness increased. It was observed that there was no significant difference between the groups according to the age variable in children's aggression scale sub-dimension scores ($p > .05$). There was a significant negative correlation between the anger scale inhibition sub-dimension scores and aggression scale sub-dimension scores of the children ($p < 0.01$). There was a significant positive correlation between anger scale unregulated expression sub-dimension scores and aggression scale sub-dimension scores ($p < 0.01$). It was seen that there was a negative and significant relationship between anger scale coping sub-dimension scores and aggression scale sub-dimension scores ($p < 0.01$). As a consequence of the research, it was seen that there was a positive and significant relationship between children's sadness scale unregulated expression sub-dimension scores and aggression scale sub-dimension scores ($p < 0.01$). It was found that there was a negative and significant relationship between children's sadness scale coping sub-dimension scores and aggression scale scores ($p < 0.01$).

Discussion and Conclusion

In the study, it was found that the mean ranks of the unregulated expression sub-dimension of the sadness scale of girls were higher than boys. Similar to the results of the study, it has been reported that girls generally express their sadness more and more intensely (e.g., crying) than boys (Perry-Parrish & Zeman, 2011; Morelen et al., 2012; Chaplin & Aldao, 2013). This result of the study may be caused by the fact that traditional gender roles and the expectations and reactions of the social context lead to gender differences in children's expression of sadness. As a result of the study, it was determined that children's sadness scale coping sub-dimension scores showed a significant difference according to the age group, and

as the age of children increased, their ability to cope with the feeling of sadness increased. The cognitive processes that develop as the age of children increases and the increasing activation of brain regions related to emotion regulation may be the cause of age-related differences in the harmonious regulation of the emotion of sadness.

As a result of the research, a significant relationship was found between primary school children's anger regulation skills and aggression levels. According to this result of the study, it can be said that the inability to regulate and exaggerated expression of intense anger leads to the externalization of anger through aggressive actions. Another result of the study is that there is a significant relationship between children's ability to regulate sadness and aggression levels. In previous studies, similar to this result of the study, maladaptive regulation of sadness was found to be related to aggression. Children who have difficulty in managing their feelings of sadness may have limited options to receive support in positive social ways, which may cause them to be more prone to aggression (Sullivan et al., 2010).

GİRİŞ

Yaşamın ilk yıllarından itibaren gelişmeye başlayan, çocukların psikososyal uyumu ile yakından ilişkili olan duygu düzenleme, sağlıklı sosyal-duygusal gelişim için önemli bir role sahiptir. Duygu düzenlemenin temelinde bir çocuğun kişilerarası/sosyal ve kişisel amaçlarına göre davranışlarını eşzamanlı olarak yönetirken duygusal bilgileri tanımlama, anlama ve bütünleştirme yeteneği yer almaktadır (Zeman, Cassano, Perry-Parrish ve Stegall, 2006). Duygu düzenleme, “bir kişinin amaçlarına ulaşması için duygusal tepkileri, özellikle yoğun ve zamansal özelliklerini izlemek, değerlendirmek ve değiştirmekten sorumlu dışsal ve içsel süreçler” olarak tanımlanabilir (Thompson, 1994).

Etkili duygu düzenleme, sosyal ve duygusal yeterliliklerin temelini oluşturur ve çocukluk döneminde duygusal psikopatoloji riskine karşı koruyucu bir etkiye sahiptir (Waters ve Thompson, 2014; Beauchaine 2015; Cole, Hall ve Hajal, 2017). Etkili bir duygu düzenleme yeteneği sağlıklı psikososyal işleyişin hem bir yordayıcısı hem de nedeni olarak görülmektedir (Zeman vd., 2006). Çok sayıda boylamsal çalışma, çocukluk ve ergenlik dönemindeki düzensiz duygu ifadelerinin, kısa ve uzun vadede bireylerin psikolojik ve sosyal uyumu açısından olumsuz etkilerini ortaya koymuştur (McLaughlin, Hatzenbuehler, Mennin ve Nolen-Hoeksema, 2011; Kim-Spoon, Cicchetti ve Rogosch, 2013; Blair vd., 2014). Yapılan çalışmalar çocukluk döneminde duygu düzenleme becerisinin dışsallaştırma sorunları (Frick ve Morris, 2004; Eisenberg vd., 2017; Cole vd., 2017), anksiyete (Eisenberg, Cumberland vd., 2001; Carthy, Horesh, Apter ve Gross, 2010) ve depresif belirtiler (Zeman, Shipman ve Suveg, 2002; Silk, Steinberg ve Morris, 2003) gibi içselleştirme sorunları olmak üzere çocukluk çağı psikopatolojisinin birçok biçiminde rol oynadığını ortaya koymaktadır. Çocukluk döneminde duygu düzenleme becerisi sosyal yetkinlik ve uyum ilişkili bulunmuştur (Eisenberg, Fabes vd., 1995; Blair vd., 2015; Seçer, 2017). Orta çocuklukta üzüntü duygusunun uyumlu bir şekilde düzenlenmesinin daha fazla prososyal davranışla ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Song vd., 2018). Duygu düzensizliği, duyguların deneyimi ve yönetimi ile ilgili bir veya daha fazla becerideki eksiklikleri kapsar (Gratz ve Roemer, 2004) ve saldırgan davranış ile güçlü bir şekilde ilişkilendirilmiştir (Ersan ve Tok, 2020).

Sıklıkla dışsallaştırma semptomu olarak belirtilen saldırgan davranış, çocuklukta görülen en yaygın uyumsuzluk biçimlerinden biridir. Saldırganlık, davranış bozukluğu ve karşı gelme-karşıt olma bozukluğu gibi çeşitli dışsallaştırma bozukluklarının bir belirtisi olup, başkalarına zarar vermeyi ve incitmeyi amaçlayan davranışları içerir. Saldırgan davranış fiziksel olabileceği gibi, sözel ve ilişkisel olmak üzere birçok biçimde sergilenebilir (Röll, Koglin ve Petermann, 2012). Saldırganlık, genellikle davranışın altında yatan işlev veya motivasyonla da ayırt edilir. Tepkisel (reaktif) saldırganlık, algılanan provokasyon veya tehdide yanıt olarak ortaya çıkan eylemleri ifade ederken, proaktif saldırganlık, amaçsal olan ve beklenen ödüllere motive edilen eylemleri ifade eder. (Cooley ve Fite, 2016). Reaktif saldırganlık, gerçek veya algılanan provokasyona tepki olarak ortaya çıkar ve savunmacı bir karaktere sahiptir, oysa proaktif saldırganlık kasıtlı ve amaçlıdır (Hubbard, McAuliffe, Morrow ve Romano, 2010; Röll vd., 2012). Reaktif saldırganlık ve proaktif saldırganlık farklı fizyolojik süreçlerle karakterize edilmekte, reaktif çocuklar “öfkeli/asabi” olarak, proaktif saldırgan çocuklar “soğukkanlı” olarak nitelendirilmektedir. Reaktif-agresif çocuklar, proaktif-agresif ve agresif olmayan akranlarına göre daha yüksek fizyolojik duygusal uyarılma belirtileri sergilerler, bu da onların “öfkeli” olabileceklerini ve fiziksel olarak agresif tepkilere eğilimli olabileceklerini düşündürmektedir (Hubbard vd., 2002; Mullin ve Hinshaw, 2007).

Duygu düzenleme süreçleri saldırganlığın gelişmesinde önemli bir rol oynar. Çocuklukta duygu düzenleme ve saldırgan davranış arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik yapılan boylamsal çalışmaların

sonucunda çocuklarda duygu düzensizliğinin saldırganlık gibi dışsallaştırma sorunlarıyla ilişkili olduğu ve bu nedenle önemli bir risk faktörü oluşturduğu belirtilmektedir (Röll vd., 2012). Eisenberg ve arkadaşları (1996, 2000, 2001) dışsallaştırma davranışını ve duyguları düzenleme becerisini araştırmış ve okul dönemi çocuklarında saldırganlık gibi dışa vurma sorunlarının zayıf duygu düzenleme becerileri ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Duygularını özellikle de öfke, üzüntü ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duygularını düzenleyemeyen ve sosyal çevre tarafından kabul edilebilir bir şekilde ifade edemeyen çocukların saldırganlık gibi dışsallaştırma sorunları sergileme eğiliminde oldukları belirtilmektedir (Eisenberg vd., 2001). Öfkeyi düzenlemekte güçlük çeken bireylerin, çeşitli alanlarda saldırganlık sergileme olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Robertson, Daffern ve Bucks, 2012). Yapılan boylamsal bir çalışma, uyumsuz öfke düzenlemesinin, akran sorunlarını ortaya çıkararak saldırganlığın sıklığını ve işlevlerini öngördüğünü ortaya koymaktadır (Rohlf, Busching ve Krahe, 2017). Benzer şekilde üzüntünün de agresif davranışın gelişiminde rol oynadığı görülmekte, üzüntüyü yönetmede yaşanan güçlükler, saldırganlıkla ilişkilendirilmektedir (Zeman vd., 2001).

Saldırgan davranış kalıplarına sahip çocuklar zaman içinde birçok olumsuz sonuç açısından risk altındadır (Bevilacqua, Hale, Barker ve Viner, 2018). Saldırganlık gibi dışsallaştırma sorunları sergileyen çocukların, riskli davranışlarda bulunma, sapkın akranlarla ilişki kurma, akranları tarafından reddedilme, erken ergenlik döneminde asosyal olma olasılıkları yüksek bulunmuştur (Fanti ve Henrich, 2010). Campbell ve diğerleri (2006), iki ila dokuz yaşları arasındaki saldırgan belirtilerin, 12 yaşına kadar daha fazla sosyal beceri eksikliğini ve akran sorunlarını yordadığını bulmuştur. Yüksek düzeyde reaktif saldırganlığın düşük akademik performans düzeyleriyle ilişkili olduğu ve akran reddinin bu ilişkiden sorumlu olduğu belirtilmektedir (Fite, Hendrickson, Rubens, Gabrielli ve Evans, 2013). Aynı zamanda, saldırgan davranış sergileyen çocukların hem eşzamanlı hem de ileriye dönük olarak depresyon ve içselleştirme sorunları yaşama olasılığı daha yüksektir (Evans vd., 2021).

Çocukların resmi okula başladıkları ve dolayısıyla sosyal bağlarının genişlediği okul döneminde, duygusal uyarılmayı bağlamsal olarak uygun bir şekilde düzenleme yeteneği, önemli bir gelişimsel görev olan akran yeterliliğinin ve başarılı sosyal etkileşimlerin temel bir bileşenidir (Blair vd., 2015). Zayıf duygu düzenleme becerisine sahip çocukların saldırganlık ve içselleştirme sorunlarına karşı savunmasız olduğu araştırma sonuçları ile vurgulanmaktadır (Beauchaine 2015; Cole vd., 2017). Çocuklukta saldırgan davranışın, davranışsal, akademik, psikolojik ve sosyal işlevsellik dahil olmak üzere çeşitli alanlarda olumsuz gelişimsel sonuçlarla ilişkili olduğu göz önüne alındığında bu davranışların temelinde yatan nedenlerin ve saldırganlıkla ilişkili değişkenlerin incelenmesinin önleme ve müdahale çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Okul öncesi (Ersan ve Tok, 2020) ve ergenlik döneminde (Önder ve Ayazseven, 2020) saldırgan davranış ve duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik çalışmaların yapıldığı görülmekle birlikte, okul dönemi çocuklarına yönelik yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Okul döneminde saldırgan davranışların önlenmesinde, çocukların sosyal çevreleri ile ilişkilerinde ve sosyalleşme süreçlerinde duygularını ve buna bağlı olarak duygusal tepkilerini uyumlu bir şekilde düzenlemelerinin önemi dikkate alındığında saldırganlık düzeyi ve duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalara gereksinim bulunmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı ilköğretim dönemi çocuklarının öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Çocukların saldırgan davranış düzeyleri cinsiyetlerine ve yaşlarına göre anlamlı olarak farklılık göstermekte midir?
2. Çocukların öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerileri cinsiyetlerine ve yaşlarına göre anlamlı olarak farklılık göstermekte midir?
3. Çocukların öfke duygusunu düzenleme becerisi ile saldırgan davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?
4. Çocukların üzüntü duygusunu düzenleme becerisi ile saldırgan davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

İlköğretim dönemi çocuklarının öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerilerinin saldırganlık düzeyleri ile ilişkisini inceleyen bu çalışma korelasyonel bir araştırma olarak yürütülmüştür. Değişkenler

arasındaki ilişkilerin belirlenmesi nedeniyle betimsel araştırmaların bir türü olarak belirtilen korelasyonel araştırma, “iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde değişkenlere müdahale edilmeden yalnızca değişkenlerin birlikte değişimlerinin incelendiği araştırmalar” olarak tanımlanmaktadır. (Büyüköztürk vd., 2009). Bu araştırmada çocukların öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerilerinin saldırganlık düzeyleri ile ilişkisini belirlemek amaçlandığından korelasyonel araştırma olarak planlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı resmi ilkokullarda öğrenim gören, tipik gelişim gösteren 7-11 yaş arası 322 çocuk ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırma, İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı resmi ilkokulların listesinden tesadüfi olarak seçilen altı okulda yürütülmüştür. Araştırmada, ölçek maddeleri çocukların anneleri tarafından yanıtlanmış, öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerileri ve saldırganlık düzeylerine ilişkin bilgiler annelerden elde edilmiştir.

Çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır:

Tablo 1.

Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kız	145	45.0
	Erkek	177	55.0
Yaş	7 yaş	70	21.7
	8 yaş	127	39.4
	9 yaş	97	30.1
	10 yaş	28	8.7
Kardeş sayısı	Tek çocuk	36	11.2
	Bir kardeş	154	47.8
	İki kardeş	90	28.0
	Üç veya daha fazla kardeş	42	13.0
Anne öğrenim düzeyi	İlköğretim	136	42.2
	Lise	117	36.3
	Üniversite	65	20.2
	Lisansüstü eğitim	4	1.2
Baba öğrenim düzeyi	İlköğretim	117	36.3
	Lise	118	36.6
	Üniversite	78	24.2
	Lisansüstü eğitim	9	2.8

Tablo 1 incelendiğinde çocukların %45’inin kız, %55’nin erkek, %21,7’sinin yedi yaşında, %39,4’ünün sekiz yaşında, %30,1’nin dokuz yaşında, %8,7’sinin on yaşında, %11,2’sinin tek çocuk, %47,8’nin bir kardeşi, %28’nin iki kardeşi, %13’nün üç veya daha fazla kardeşi olduğu görülmektedir. Çocukların ebeveynlerinin öğrenim düzeyi incelendiğinde annelerin %42,2’sinin ilköğretim, %36,3’nün lise, %20,2’sinin üniversite ve %1,2’sinin lisansüstü eğitim mezunu, babaların %36,3’nün ilköğretim, %36,6’sının lise, %24,2’sinin üniversite ve %2,8’nin lisansüstü öğrenim mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Çocukların ve ailelerinin demografik bilgilerini elde etmek için “Kişisel Bilgi Formu”, çocukların duygu düzenleme becerilerini belirlemek amacıyla “Çocuklarda Duygu Yönetim Ölçekleri: Öfke ve Üzüntü/ Ebeveyn Formları”, çocukların saldırganlık düzeylerini değerlendirmek amacıyla “Çocuklar için Saldırganlık Ölçeği Anne-Baba Formu” kullanılmıştır. Araştırmada, Çocuklar için Duygu Yönetim Ölçekleri: Öfke ve Üzüntü Ölçeğinin kullanımı için Gülgez ve Gündüz (2019), Çocuklar için Saldırganlık Ölçeğinin kullanımı için Ercan ve diğerleri (2016)’dan izin alınmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Çalışma grubunda yer alan katılımcıların demografik bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formunda, çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, ebeveynlerin yaşı, öğrenim düzeyine yönelik sorular yer almıştır.

Çocuklarda Duygu Yönetim Ölçekleri: Öfke ve Üzüntü/ Ebeveyn Formları

Çocuklarda Duygu Yönetim Ölçekleri, çocukların öfke ve üzüntü duygu düzenleme stratejilerini belirlemek için geliştirilmiş ve Türk kültürüne uyarlama çalışması Gülgez ve Gündüz (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçek, öfke ve üzüntü olmak üzere iki ayrı ölçekten oluşmaktadır. Bu araştırmada hem öfke hem de üzüntü ölçeğinin ebeveyn formu kullanılmıştır. Hem öfke hem de üzüntü ölçekleri “Ketleme”, “Düzenlenmemiş İfade” ve “Başa Çıkma” olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Ketleme alt ölçeği, duygusal deneyimin baskılanmasını, Düzenlenmemiş İfade alt ölçeği abartılı ve kültüre uygun olmayan duygu ifadelerini, Başa Çıkma alt ölçeği ise duygusal deneyimi uyumlu bir biçimde yönetme çabalarını değerlendirmektedir. Öfke Ölçeği; Ketleme alt boyutu 4 madde, Düzenlenmemiş İfade alt boyutu 3 madde, Başa Çıkma alt boyutu 4 madde olmak üzere toplam 11 maddeden oluşmaktadır. Üzüntü Ölçeği ise Ketleme alt boyutu 4 madde, Düzenlenmemiş İfade alt boyutu 3 madde, Başa Çıkma alt boyutu 5 madde olmak üzere toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler ebeveynler tarafından doldurulmakta, “hiçbir zaman (1)”, “bazen (2)”, “sık sık (3)”, olmak üzere üçlü derecelendirilmekte ve her madde 1 ile 3 puan arasında puanlanmaktadır. Ölçekteki alt boyutlar kendi içinde puanlanmaktadır. Alt boyutlardan yüksek puan alınması o alt boyuta ilişkin kullanılan duygusal düzenleme stratejisinin daha sık kullanılmasını göstermektedir. Öfke Ölçeğinin alt boyutlarının iç tutarlık katsayıları Ketleme .70, Düzenlenmemiş İfade .68, Başa Çıkma .77 olarak belirtilmiştir. Üzüntü Ölçeğinin alt boyutlarının iç tutarlık katsayıları Ketleme .70, Düzenlenmemiş İfade .58, Başa Çıkma .69 olarak belirtilmiştir (Gülgez ve Gündüz, 2019). Bu araştırmada Öfke Ölçeğinin alt boyutlarının iç tutarlık katsayısı incelendiğinde, ketleme.70, düzenlenmemiş ifade.66 ve başa çıkma .77 olarak tespit edilmiştir. Üzüntü Ölçeğinin alt boyutlarının iç tutarlık katsayısı incelendiğinde, ketleme .78, düzenlenmemiş ifade .67 ve başa çıkma .79 olarak belirlenmiştir.

Çocuklar için Saldırganlık Ölçeği Anne-Baba Formu (ÇSÖ-ABF)

Ölçek, çocukların saldırgan davranışlarının yaygınlığını, yoğunluğunu ve türünü değerlendirmek üzere Halperin ve arkadaşları (2002) tarafından geliştirilmiş, Türk kültürüne uyarlanması Ercan ve arkadaşları (2016) tarafından yapılmıştır. ÇSÖ-ABF 33 maddeden oluşmakta, “hiçbir zaman”, “ayda bir veya daha az”, “haftada bir veya daha az”, “haftada 2-3 kez”, “çoğu zaman” olmak üzere beşli derecelendirilmektedir. Ölçeğin Türkçe formu 28 maddeden ve “sözel saldırganlık (12 madde)”, “nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık (4 madde)”, “kışkırtılmış fiziksel saldırganlık (6 madde)”, “kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık (6 madde)” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte her boyut kendi içinde puanlanmakta ayrıca ölçekten toplam puan alınarak toplam aile saldırganlık puanı elde edilebilmektedir. Toplam puan için iç tutarlık katsayısı 0.93, alt boyutlara ilişkin iç tutarlık katsayısı sözel saldırganlık için 0.89, nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık için 0.55, kışkırtılmış fiziksel saldırganlık için 0.75, kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık için 0.74 olarak bulunmuştur. (Ercan vd., 2016). Bu araştırmada Çocuklar için Saldırganlık Ölçeği toplam puanına ilişkin iç tutarlık katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

İlkokul dönemi çocuklarının öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada, ilk olarak kullanılan ölçme araçlarının yazarlarından araştırmada kullanılmasına ilişkin izin alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasının ardından okul yöneticileri ile görüşülerek araştırma süreci planlanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan okullarda sınıf öğretmenleri ile görüşülmüş, öğretmenlere araştırmanın amacı, kapsamı ve ölçme araçları hakkında bilgi verilmiştir. Çalışma grubunda yer alan çocukların ebeveynlerine sınıf öğretmenleri aracılığı ile ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenleri ebeveynlere araştırmanın amacı ve ölçekler hakkında bilgi vermiş ve toplanan verilerin bilimsel bir çalışma kapsamında kullanılacağı ve gizli kalacağı ebeveynlere

bildirilmiştir. Araştırmaya katılmak için gönüllü olan ebeveynlerden aydınlatılmış onam formu alınmıştır. Araştırmacılar tarafından ölçme araçları online form haline getirilmiş ve formlar öğretmenler tarafından ebeveynlere mesajlaşma uygulaması ve e-posta yoluyla ile iletilmiştir. Araştırma verileri Şubat 2023- Mart 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma sürecinde 1964 yılı Helsinki Bildirgesi'nde belirtilen etik kurallar izlenmiştir.

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS Programı kullanılmıştır. İlk olarak toplanan verilerin normal dağılıp dağılmadığı basıklık ve çarpıklık katsayıları ile incelenmiştir. Normal dağılım varsayımının karşılanması için çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 arasında olması beklenmektedir (Büyüköztürk, 2020). Toplanan verilerde basıklık ve çarpıklık katsayılarının -1 ile +1 arasında olmadığı ve verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda analizde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Çocukların duygu yönetimi ölçekleri üzüntü ve öfke ölçekleri, çocuklar için saldırganlık ölçeği puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U Testi, yaş gruplarına göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Çocuklarda duygu yönetimi ölçeği puanları ve çocuklar için saldırganlık ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek için Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; (Akdeniz Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu), (05.12.2022), (465) sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmada çocuklarda duygu yönetimi öfke ve üzüntü ölçekleri puanlarının çocukların cinsiyetlerine göre karşılaştırılmasına yönelik sıra ortalamaları ve Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır:

Tablo 2.

Çocuklarda duygu yönetimi ölçekleri öfke ve üzüntü ölçeği puanlarının cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Sıra Ortalamaları	U	z	p
Öfke Ölçeği-Ketleme	Kız	145	154.53	11822.5	-1.230	.219
	Erkek	177	167.21			
Öfke Ölçeği-Düzenlenmemiş İfade	Kız	145	164.12	12453	-.468	.640
	Erkek	177	159.36			
Öfke Ölçeği-Başa Çıkma	Kız	145	159.84	12592.5	-.292	.770
	Erkek	177	162.86			
Üzüntü Ölçeği-Ketleme	Kız	145	155.38	11945.5	-1.084	.278
	Erkek	177	166.51			
Üzüntü Ölçeği-Düzenlenmemiş İfade	Kız	145	172.51	11236.5	-1.972	.049*
	Erkek	177	152.48			
Üzüntü Ölçeği-Başa Çıkma	Kız	145	150.7	11267	-1.925	.054
	Erkek	177	170.34			

* $p < .05$

Tablo 2 incelendiğinde, üzüntü ölçeği düzenlenmemiş ifade alt boyutu puanları çocukların cinsiyetine göre anlamlı olarak farklılık göstermektedir ($p < .05$). Kız çocuklarının üzüntü ölçeği düzenlenmemiş ifade alt boyutu sıra ortalamalarının (172.51) erkek çocuklardan (152.48) yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmada çocuklar için saldırganlık ölçeği puanlarının çocukların cinsiyetlerine göre karşılaştırılmasına yönelik sıra ortalamaları ve Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 3'te gösterilmektedir:

Tablo 3.

Çocuklar için saldırganlık ölçeği puanlarının cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Sıra Ortalamaları	U	z	p
Sözel Saldırganlık	Kız	145	155.66	11986	-1.022	.307
	Erkek	177	166.28			
Nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık	Kız	145	160.94	12751.5	-.107	.915
	Erkek	177	161.96			
Kışkırtılmış fiziksel saldırganlık	Kız	145	165.22	12293.5	-.663	.507
	Erkek	177	158.45			
Kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık	Kız	145	155.43	11952	-1.155	.248
	Erkek	177	166.47			
Toplam aile saldırganlık	Kız	145	156.98	12176.5	-.790	.429
	Erkek	177	165.21			

Tablo 3 incelendiğinde çocukların saldırganlık ölçeği alt boyutları puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Araştırmada çocuklarda duygu yönetimi öfke ve üzüntü ölçekleri puanlarının çocukların yaş gruplarına göre karşılaştırılmasına yönelik sıra ortalamaları ve Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır:

Tablo 4.

Çocuklarda duygu yönetim ölçekleri puanlarının yaş gruplarına göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Sıra Ortalamaları	sd	X ²	p	Çoklu Karşılaştırma (U)
Öfke ölçeği-Ketleme	7 yaş	70	144.57	3	6.958	.073	-
	8 yaş	127	155.13				
	9 yaş	97	179.49				
	10 yaş	28	170.41				
Öfke ölçeği-Düzenlenmemiş ifade	7 yaş	70	158.46	3	1.139	.768	-
	8 yaş	127	165.89				
	9 yaş	97	162.26				
	10 yaş	28	146.57				
Öfke ölçeği-Başa Çıkma	7 yaş	70	156.56	3	5.585	.134	-
	8 yaş	127	150.32				
	9 yaş	97	172.28				
	10 yaş	28	187.20				
Üzüntü ölçeği-Ketleme	7 yaş	70	156.05	3	4.702	.195	-
	8 yaş	127	151.22				
	9 yaş	97	173.29				
	10 yaş	28	180.88				
Üzüntü ölçeği-Düzenlenmemiş ifade	7 yaş	70	167.64	3	1.860	.602	-
	8 yaş	127	153.53				
	9 yaş	97	164.08				
	10 yaş	28	173.36				
Üzüntü ölçeği-Başa Çıkma	7 yaş	70	153.36	3	14.811	.002	1-4*
	8 yaş	127	143.82				2-3**
	9 yaş	97	178.09				2-4**
	10 yaş	28	204.55				

** $p<0.01$, * $p<0.05$

Tablo 4'te yer alan sonuçlar incelendiğinde, üzüntü ölçeği başa çıkma alt boyutu puanları çocukların yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılık göstermektedir ($X^2= 14.811$, $p<.05$). Gruplar arası farklılığı tespit etmek için çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Sıra ortalamalarına bakıldığında yedi yaş grubu

çocukların sıra ortalamalarının (153.36), on yaşındaki çocukların sıra ortalamalarından (204.55) düşük olduğu, sekiz yaşındaki çocukların sıra ortalamalarının (143.82), dokuz yaşındaki (178.09) ve on yaşındaki çocukların sıra ortalamalarından (204.55) düşük olduğu belirlenmiştir. Çocukların yaşı arttıkça üzüntü ölçeği başa çıkma alt boyutu puanlarının arttığı söylenebilir.

Araştırmada çocuklar için saldırganlık ölçeği puanlarının çocukların yaş gruplarına göre karşılaştırılmasına yönelik sıra ortalamaları ve Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır:

Tablo 5.

Çocuklar için saldırganlık ölçeği puanlarının yaş gruplarına göre karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Wallis H-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Sıra Ortalamaları	sd	X ²	p
Sözel Saldırganlık	7 yaş	70	157.28	3	1.326	.723
	8 yaş	127	159.33			
	9 yaş	97	170.08			
	10 yaş	28	152.18			
Nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık	7 yaş	70	160.59	3	4.016	.260
	8 yaş	127	164.49			
	9 yaş	97	166.88			
	10 yaş	28	131.55			
Kışkırtılmış fiziksel saldırganlık	7 yaş	70	158.03	3	.944	.815
	8 yaş	127	162.86			
	9 yaş	97	165.99			
	10 yaş	28	148.43			
Kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık	7 yaş	70	167.14	3	1.089	.780
	8 yaş	127	161.31			
	9 yaş	97	161.80			
	10 yaş	28	147.23			
Toplam aile saldırganlık	7 yaş	70	156.29	3	1.599	.660
	8 yaş	127	161.37			
	9 yaş	97	169.53			
	10 yaş	28	147.27			

Tablo 5 incelendiğinde çocukların saldırganlık ölçeği alt boyutları puanlarında yaşlarına göre anlamlı farklılığın bulunmadığı görülmektedir ($p > .05$).

Çocuklarda duygu yönetimi ölçekleri öfke ölçeği puanları ile çocuklar için saldırganlık ölçeği puanları arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı analizi sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır:

Tablo 6.

Çocuklarda duygu yönetim ölçekleri: Öfke ölçeği ve çocuklar için saldırganlık ölçeği puanlarının Spearman Brown sıra farkları korelasyon katsayısı sonuçları

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Öfke-Ketleme	-	-.260**	.482**	-.237**	-.234**	-.262**	-.132*	-.270**
2. Öfke-Düzenlenmemiş ifade		-	-.400**	.585**	.623**	.528**	.440**	.649**
3.Öfke-Başa çıkma			-	-.390**	-.339**	-.340**	-.276**	-.426**
4. Sözel Saldırganlık				-	.507**	.662**	.615**	.948**
5. Nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık					-	.481**	.473**	.619**
6.Kışkırtılmış fiziksel saldırganlık						-	.546**	.813**
7.Kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık							-	.734**
8. Toplam aile saldırganlık								-

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

Tablo 6 incelendiğinde öfke ölçeği ketleme alt boyutu puanları, çocuklar için saldırganlık ölçeği sözel saldırganlık ($r=-.237$, $p<0.01$), nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık ($r=-.234$, $p<0.01$), kışkırtılmış fiziksel saldırganlık ($r=-.262$, $p<0.01$), kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık ($r=-.132$, $p<0.01$) ve toplam aile saldırganlık puanı ($r=-.270$, $p<0.01$) arasında negatif yönde, düşük düzeyde, anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Bu sonuca göre çocukların öfke duygusunu baskılamayı ifade eden ketleme alt boyutu puanları yükseldikçe saldırgan davranışları azalmaktadır.

Öfke ölçeği düzenlenmemiş ifade alt boyutu puanları ile sözel saldırganlık ($r=.585$, $p<0.01$), nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık ($r=.623$, $p<0.01$), kışkırtılmış fiziksel saldırganlık ($r=.528$, $p<0.01$), kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık ($r=.440$, $p<0.01$) ve toplam aile saldırganlık puanı ($r=.649$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde, anlamlı, orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Çocukların öfke duygusunun abartılı ve uygun olmayan biçimde ifade edilmesini yansıtan düzenlenmemiş ifade alt boyutu puanları arttıkça saldırganlık düzeyleri de artmaktadır.

Öfke ölçeği başa çıkma alt boyutu puanları, çocuklar için saldırganlık ölçeği sözel saldırganlık ($r=-.390$, $p<0.01$), nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık ($r=-.339$, $p<0.01$), kışkırtılmış fiziksel saldırganlık ($r=-.340$, $p<0.01$), toplam aile saldırganlık puanı ($r=-.426$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde, negatif yönde, kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık ($r=-.276$, $p<0.01$) arasında, negatif yönde, anlamlı, düşük bir ilişki tespit edilmiştir. Çocukların öfke duygusunu uyumlu bir biçimde yönetme becerisini yansıtan başa çıkma alt boyutu puanları arttıkça saldırganlık düzeyleri azalmaktadır.

Çocuklarda duygu yönetimi ölçekleri üzüntü ölçeği puanları ile çocuklar için saldırganlık ölçeği puanları arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı analiz sonuçları Tablo 7’de yer almaktadır:

Tablo 7.

Çocuklarda duygu yönetim ölçekleri: Üzüntü ölçeği ve çocuklar için saldırganlık ölçeği puanlarının Spearman Brown sıra farkları korelasyon katsayısı sonuçları

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Üzüntü-Ketleme	-	-.107	.397**	-.086	-.085	-.154**	-.011	-.106
2. Üzüntü -Düzenlenmemiş ifade		-	-.267**	.379**	.279**	.311**	.269**	.396**
3. Üzüntü -Başa çıkma			-	-.260**	-.282**	-.235**	-.204**	-.301**
4. Sözel Saldırganlık				-	.507**	.662**	.615**	.948**
5. Nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık					-	.481**	.473**	.619**
6.Kışkırtılmış fiziksel saldırganlık						-	.546**	.813**
7.Kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık							-	.734**
8. Toplam aile saldırganlık								-

** $p<0.01$, * $p<0.05$

Tablo 7 incelendiğinde üzüntü ölçeği ketleme alt boyutu puanları, çocuklar için saldırganlık ölçeği kışkırtılmış fiziksel saldırganlık ($r=-.154$, $p<0.01$) arasında negatif yönde, düşük düzeyde, anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Bu sonuca göre çocukların üzüntü duygusunu baskılamayı ifade eden ketleme alt boyutu puanları yükseldikçe kışkırtılmış fiziksel saldırgan davranışları azalmaktadır. Üzüntü ölçeği ketleme alt boyutu puanları, çocuklar için saldırganlık ölçeği sözel saldırganlık ($r=-.086$, $p>0.01$), nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık ($r=-.085$, $p>0.01$), kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık ($r=-.011$, $p>0.01$) puanları ve toplam aile saldırganlık puanı ($r=-.106$, $p>0.01$) arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Üzüntü ölçeği düzenlenmemiş ifade alt boyutu puanları, çocuklar için saldırganlık ölçeği sözel saldırganlık ($r=.379$, $p<0.01$), kışkırtılmış fiziksel saldırganlık ($r=.311$, $p<0.01$), ve toplam aile saldırganlık puanı ($r=.396$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde, pozitif yönde, nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık ($r=.279$, $p<0.01$), kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık ($r=.269$, $p<0.01$) arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Çocukların üzüntü duygusunun abartılı ve uygun olmayan biçimde ifade edilmesini yansıtan düzenlenmemiş ifade alt boyutu puanları arttıkça saldırganlık düzeyleri de artmaktadır.

Üzüntü ölçeği başa çıkma alt boyutu puanları, çocuklar için saldırganlık ölçeği sözel saldırganlık ($r=-.260$, $p< 0.01$), nesne ve hayvanlara yönelik saldırganlık ($r=-.282$, $p< 0.01$), kışkırtılmış fiziksel saldırganlık ($r=-.235$, $p< 0.01$), kışkırtılmadan gerçekleşen fiziksel saldırganlık ($r=-.204$, $p< 0.01$) arasında düşük düzeyde, negatif yönde ve toplam aile saldırganlık puanı ($r= -.301$, $p< 0.01$) arasında negatif yönde, anlamlı, orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Çocukların üzüntü duygusunu uyumlu bir biçimde yönetme becerisini yansıtan başa çıkma alt boyutu puanları arttıkça saldırganlık düzeyleri azalmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada ilkökul dönemi çocuklarının öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasında ilişki bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı doğrultusunda ayrıca, öfke ve üzüntü duygularını düzenleme ve saldırgan davranışların çocukların yaş gruplarına ve cinsiyetlerine göre farklılık bulunup bulunmadığı; öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerileri ile saldırgan davranışları arasında ilişki olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Araştırmada çocuklarının öfke ve üzüntü duygularını düzenleme becerilerinin cinsiyetlerine göre karşılaştırılmasına yönelik yapılan analiz sonucunda; kız çocuklarının üzüntü ölçeği düzenlenmemiş ifade alt boyutu sıra ortalamalarının erkek çocuklardan yüksek olduğu görülmüştür. Düzenlenmemiş ifade alt boyutu üzüntü duygusunun abartılı ve kültüre uygun olmayan bir biçimde ifade edilmesini içermektedir. Bu doğrultuda ilkökul dönemindeki kız çocuklarının üzüntü duygusunun ifade edilmesinde erkek çocuklardan daha abartılı tepkiler sergiledikleri söylenebilir. Yapılan çalışmalarda araştırmanın sonucuna benzer şekilde kızların genellikle üzüntülerini erkeklerden daha fazla ve yoğun ifade ettikleri (örneğin, ağlamak) belirtilmektedir (Perry-Parrish ve Zeman, 2011; Morelen vd., 2012; Chaplin ve Aldao, 2013). Araştırmalar duygu düzenleme süreçlerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğini göstermiştir. Örneğin, üzüntü sergileyen erkekler toplumsal açıdan bir duygu sergileme kuralını ihlal etmekte ve bu da 'erkeksi olmayan bir özellik' olarak görülmekte, oysa üzüntüyü ifade etmek kızlar için sosyal olarak daha kabul edilebilir görülmektedir. Kültürlerarası yapılan çalışmalar üzüntü duygusunun ifade edilmesindeki cinsiyet farklılıklarının evrensel olduğunu belirtmektedir (Morelen vd., 2012). Çalışmalar, kızların erkeklerden daha fazla üzüntü ve acı duygularını ifade ettiklerini göstermiştir çünkü erkekler hassas duygu türlerini ifade ederken kişilerarası olumsuz sonuçları (örneğin alay edilme) öngörmektedir ve ona göre davranmaktadır. Daha fazla üzüntü sergileyen erkek çocuklarının daha yüksek düzeyde sosyal sorunları ve daha düşük akran kabulü seviyeleri vardır (Perry-Parrish ve Zeman, 2011). Üzüntü duygusunun ifade edilmesinde cinsiyet farklılıklarının çocukların öğrenme, sosyalleşme ve deneyim yoluyla zaman içinde toplumsal cinsiyet rolüyle tutarlı davranışları öğrenmelerinden kaynaklandığı öne sürülür. Kız ve erkek çocukların, çevrelerini gözlemlemeye dayalı olarak toplumsal cinsiyete ilişkin bilişsel şemalar geliştirdikleri ve cinsiyet rolüyle tutarlı duygu ifadelerini benimsedikleri belirtilmektedir. Çoğu kültürde kızların erkeklerden daha duygusal olarak kendilerini ifade etmelerinin cinsiyetle ilgili gösterim kuralları olduğu ileri sürülmektedir. Başka bir deyişle, kızların, çoğu duyguyu özellikle mutluluk, üzüntü, korku, kaygı gibi içselleştirici duyguları erkeklerden daha fazla sergilemeleri beklenmektedir (Chaplin ve Aldao, 2013; Chaplin, 2015). Araştırmanın bu sonucu geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin ve sosyal bağlamın beklentilerinin ve tepkilerinin, çocukların üzüntü duygusunu ifade etmesinde cinsiyete göre farklılıklara yol açmasından kaynaklanabilir.

Araştırmada çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin yaş gruplarına göre karşılaştırılmasına yönelik yapılan analiz sonucunda; yedi ve sekiz yaşındaki çocuklarının üzüntü ölçeği başa çıkma alt boyutu sıra ortalamalarının dokuz ve on yaşındaki çocuklardan daha düşük olduğu görülmüştür. Öfke duygusunun düzenlenmesinde ise yaşa göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Üzüntü ölçeği başa çıkma alt boyutu duygusal deneyimi uyumlu bir biçimde yönetme çabalarını değerlendirmektedir. Bu doğrultuda çocukların yaşı arttıkça üzüntü duygusunu uyumlu bir şekilde düzenleme ve sosyal çevre tarafından kabul edilebilir bir biçimde ifade etme becerilerinin geliştiği söylenebilir. Morris ve diğerleri (2011) tarafından yapılan çalışmada yaşı küçük çocukların yaşı daha büyük çocuklara göre üzüntü duygusunu daha fazla ifade ettikleri bulunmuştur. Yaşla ilgili olarak yapılan araştırma sonuçları çocukların duygu düzenleme becerilerinin gelişimle birlikte geliştiğini ve aynı anda ve karşılıklı olarak bilişsel, biyolojik ve sosyal alanlardaki değişikliklerden etkilendiğini göstermektedir. Orta çocukluk döneminde, yaklaşık on yaşlarında, çocuklar sosyal taleplere yanıt olarak duygularını bilinçli ve etkili bir şekilde yönetmek için gerekli becerileri geliştirmektedir (Zeman vd., 2006). Uyumlu duygu düzenleme stratejilerinin gelişiminin bilişsel süreçlerin olgunlaşması ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Perlman ve Pelphrey, 2011; McRae vd., 2012). Bu doğrultuda çocukların yaşı arttıkça gelişen bilişsel süreçleri ve duygu düzenleme ile ilgili beyin bölgelerinin artan aktivasyonu üzüntü duygusunun uyumlu bir şekilde düzenlenmesinde yaşa bağlı

farklılıkların nedeni olabilir. Çocuklukta duygu düzenleme stratejileri, kullanımları, etkinlikleri ve etkili oldukları yaş açısından duyguya özgü bir şekilde farklılık göstermektedir. Bu nedenle, bebeklikten itibaren, duygu düzenleme becerileri duyguya özgü bir şekilde gelişebilir ve deneyimlenen duygunun türüne göre değişebilir (Morelen vd., 2012; Zimmerman ve Iwanski, 2014). Üzüntü ve öfke, farklı tetikleyiciler ve eylem eğilimleriyle ilişkilendirilir. Öfke, üzüntüye kıyasla daha fazla harekete geçirici duygudur ve farklı eylem kalıplarıyla ilişkilendirilir (Saarni vd., 2006). Çocukların üzüntü duygusu için uyumlu bir başa çıkma stratejisi olan sosyal destek aramayı korku veya öfkeden daha erken yaşlarda kullandıkları belirtilmektedir (Zimmerman ve Iwanski, 2014).

Araştırma sonucunda ilkökul dönemi çocukların öfke duygusunu düzenleme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre çocukların öfke duygusunu baskılamayı ifade eden ketleme alt boyutu puanları ve öfke duygusunu uyumlu bir biçimde yönetme becerisini yansıtan başa çıkma alt boyutu puanları arttıkça saldırganlık düzeyleri azalmaktadır. Çocukların öfke duygusunun abartılı ve uygun olmayan biçimde ifade edilmesini yansıtan düzenlenmemiş ifade alt boyutu puanları yükseldikçe ise saldırganlık düzeyleri artmaktadır. Duygu düzensizliği olarak adlandırılan uyumsuz duygu düzenlemesinin saldırgan davranışla ilişkili olduğuna dair araştırma sonuçları bulunmaktadır. Bu çalışmalar öfke düzenleme/kontrol ve saldırganlığın çeşitli yönleri arasında ilişkileri ortaya koymaktadır (Robertson vd., 2012; Colasante vd., 2015). Öfkenin diğer tüm duygulardan daha fazla sıklıkla saldırganlıktan önce geldiğini ve öfkeyi düzenlemekte güçlük çeken bireylerin çeşitli alanlarda saldırganlık sergileme olasılığının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Cooley ve Fite, 2016). Sullivan ve diğerleri (2010), ergenlerin öfke ve üzüntüyü düzenlemede yaşadıkları zorlukların sırasıyla fiziksel ve ilişkisel saldırganlık sergilemesiyle ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Eisenberg ve arkadaşlarının boylamsal bir çalışmasında (1999), serbest oyun sırasında daha sık öfkeli tepkiler sergileyen 4-6 yaş grubu çocukların, 2 ve 4 yıl sonra bakıcılar tarafından daha saldırgan olarak derecelendirildiği ortaya konmuştur. Öfke ayrıca saldırganlığın reaktif biçimleriyle de pozitif olarak ilişkilendirilmiş, yüksek düzeyde reaktif saldırganlık öfke duygusunu düzenleme becerisinin zayıf olmasının göstergesi olarak ifade edilmiştir (Hubbard vd., 2010; Robertson vd., 2012). Öfke duyguları ve sürekli öfke, saldırgan davranışın temel yordayıcılarından biri olarak kabul edilmektedir. Bir bireyin hedefe yönelik davranışlarda bulunmaya devam etmek ve dürtüsel davranışları engellemek için zor duygu deneyimlerini yeterince kontrol edemediği durumlarda ortaya çıkan öfkenin yetersiz düzenlenmesi saldırgan bir davranışı açıkça öngörmektedir (Robertson vd., 2012; Robertson vd., 2015). Araştırmanın bu sonucuna göre yoğun öfke duygusunun düzenlenememesi ve abartılı biçimde ifade edilmesi öfke duygusunun saldırgan eylemler yoluyla dışsallaştırılmasına yol açtığı söylenebilir. Araştırmanın öfke duygusunun bastırılması ile saldırganlık arasında negatif yönde ilişki bulunmasına yönelik sonucuna benzer şekilde Moron ve Biolik-Moron (2021) tarafından yapılan çalışmada öfkeyi bastırmanın reaktif saldırganlıkla olumsuz yönde ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Ketleme, öfke duygusunun deneyimlenmesi ancak ifade edilmemesine yönelik duygu yönetiminin aşırı düzenlenmesidir. (Robertson vd., 2012; Moron ve Biolik-Moron, 2021). Öfke ifadesinin bastırılması, öfkeyi belli etmemeye dolayısıyla saldırgan davranışların engellenmesine neden olmuş olabilir.

Araştırmanın bir diğer sonucu ilkökul dönemi çocukların üzüntü duygusunu düzenleme becerileri ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmasıdır. Araştırma sonucunda çocukların üzüntü duygusunu bastırma tepkileri ile yalnızca kıskırtılmış fiziksel saldırganlık düzeyleri arasında negatif ilişki bulunurken, üzüntü duygusunu abartılı ve uygun olmayan biçimde ifade etmeleri saldırganlığın tüm biçimleri ile pozitif ilişkili bulunmuştur. Çocukların üzüntü duygusunu uyumlu bir biçimde yönetme çabaları ile saldırganlık düzeyleri negatif yönde ilişkilidir. Araştırmanın bu sonucuna göre çocukların üzüntü duygusunun abartılı bir şekilde ifade etmeleri saldırgan eylemler sergilemesine yol açtığı söylenebilir. Duygusal ifadenin uygunluğu, sosyal bağlamlarda duyguları ifade etmeye yönelik sosyal kuralların anlaşılmasına bağlıdır ve düşük veya yüksek düzeyde duygusal ifadeye sahip çocukların saldırganlık gibi uyumsuz davranışlar açısından risk altında olabileceğini öne sürülmektedir (Eisenberg vd., 2003). Üzüntüyle baş etmede zorluk yaşayan çocuk ve ergenler için duygusal ifade, sosyal bilgileri iletmek ve başkalarından destek almaya yardımcı olan bir sosyal sinyal görevi görür. Bununla birlikte, duygusal ifadeyi kısıtlayan ve üzüntü duygularını yönetmekte güçlük çeken çocukların olumlu sosyal yollarla destek alma seçenekleri özellikle sınırlı olabilir ve bu da saldırganlığa daha yatkın olmalarına neden olabilir (Sullivan vd., 2010). Sınırlı sayıda çalışma yapılmış olsa da üzüntünün de saldırgan davranışların gelişiminde rol oynadığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda da araştırmanın bu sonucuna benzer şekilde üzüntü duygusunu uyumsuz düzenleme saldırganlıkla ilişkili bulunmuştur (Zeman vd., 2001; Sullivan vd., 2010). Üzüntüyü yönetme güçlüğüne akran değerlendirmeli saldırganlıkla ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Zeman vd., 2001). Üzüntü duygusu ile başa çıkma düzeyi düşük olan ve üzüntü duygusunu

düzenlemede yetersiz olan ergenlerin saldırgan davranışlar sergileme olasılıkları daha yüksek bulunmuştur (Sullivan vd., 2010).

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, çocukların öfke ve üzüntü gibi olumsuz duygularını toplumsal açıdan kabul edilebilir biçimde ifade etmeleri ve uyumlu düzenleme becerileri saldırganlık gibi uyumsuz davranışlar sergileme eğilimini azalttığını ortaya koymaktadır. Gelişimsel açıdan bakıldığında, gelişimin ilerleyen dönemlerinde sorunları, olumlu sonuçları ve uyumlu işlevselliği ön görmek için davranışların ve duygusal becerilerin nasıl etkileşime girdiğini anlamak önemlidir. Okul dönemi, sosyal bağlamların genişlemesiyle birlikte biliş, duygu ve sosyal ilişkilerde yeni değişiklikleri beraberinde getirir. Saldırgan davranışlar bu süreci bozabilir ve gelecekteki davranışsal ve duygusal zorluklara zemin hazırlayabilir. Bu açıdan çocukluk döneminde hangi becerilerin veya özelliklerin saldırgan davranışla ilişkili olduğunu belirlemek bu davranışlara yönelik müdahale çalışmalarının neyi hedefleyeceğine dair bir anlayış sağlayacaktır.

Duygu düzenleme çocukluk çağı psikopatolojisinin ve gelişim boyunca uyumsuzluk sonuçlarının bir yordayıcısı olarak kabul edilmektedir (Cole vd., 2017). Bu nedenle, duygu düzenleme ile ilgili becerilerin sosyal uyumu ne ölçüde bozabileceği veya artırabileceğini araştırmak önemlidir; duygu düzensizliği ile ilgili olumsuz sonuçları belirlemek, bu sonuçları azaltmayı amaçlayan önleme ve müdahale çalışmaları için bilgilendirici olabilir. Çocukların duygularını toplumsal açıdan kabul edilebilir bir şekilde düzenleyememesi sosyal çevresi ile etkileşimlerinde sorunlar yaşamasına, davranış problemleri sergilemesine ve çeşitli psikososyal uyum problemleri yaşamasına sebep olabilmektedir. Çocukluk döneminde kişilerarası ilişkiler ve akranlar ile etkileşim, gelişimin sonraki dönemlerinde sosyal-duygusal becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, sosyal-duygusal gelişimde önemli bir role sahip olan duygu düzenleme becerilerinin, temel becerilerin kazanıldığı çocukluk döneminde desteklenmesinin kritik öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda ailelere ve eğitimcilere öneriler sunulmuştur:

- İlkokul dönemi çocuklarının duygu düzenleme becerisi ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğuna yönelik araştırma sonucu göz önüne alındığında duygu düzenleme becerisinin gelişiminin ebeveynler tarafından erken yaşlardan itibaren desteklenmesi saldırgan davranışların önlenmesi açısından önemlidir. Duygu düzenleme ebeveyn-çocuk etkileşimi ile şekillenmektedir. Çocuklar duygusal düzenleme gerektiren durumlar, düzenlenmiş duyguların faydaları, duyguların düzenlenebileceği stratejiler, duygusal tepkileri yönlendiren sosyal kurallar, duygu ve yönetimi ile ilgili bilgileri ebeveynlerinden öğrenmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına duyguları tanımaya ve duygusal deneyimlerini ifade etmeye yönelik fırsatlar sunması ve kendi duygularını toplumsal ve sosyal açıdan uyarlanabilir bir şekilde düzenleyerek çocuklarına doğru rol model olması gerekmektedir. Ebeveynler çocukları duygusal deneyimleri ifade etme ve duygular hakkında konuşma açısından cesaretlendirmelidir.

- Araştırmada çocukların yaşı arttıkça üzüntü duygusu ile uyumlu bir biçimde başa çıkma becerilerinin de arttığı görülmektedir. Ebeveynlerin üzüntü duygularını sergilemede ve uyumlu bir biçimde düzenlemede erken yaşlardan itibaren çocuklarına rol model olmaları önerilmektedir.

- Öğretmenler sınıf ortamında çocukların öfke ve üzüntü duygularını uyumlu bir şekilde yönetmelerini, kişilerarası çatışmaları saldırganlık dışında uygun yöntemlerle çözmelerini sağlamak için çeşitli yöntem teknikleri kullanarak (rol oynama, drama, etkileşimli kitap okuma vs.) etkinlikler uygulayabilir.

- Öğretmenlere yönelik çocuklarda öfke ve üzüntü yönetimi ve saldırganlık ile ilgili mesleki eğitimler düzenlenebilir. Ayrıca öğretmenler konuyla ilgili okul rehber öğretmeni ile işbirliği yaparak ailelerin farkındalığını ve bilgi düzeyini artırmaya yönelik eğitimler ve çalışmalar planlayabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, çeşitli sınırlamalar kapsamında değerlendirilmelidir. Araştırmanın bir sınırlılığı çocukların duygu düzenleme ve saldırganlık düzeylerine ilişkin elde edilen bilgilerin ebeveyn raporlarına dayanmasıdır. Gelecekteki çalışmalarda ev, okul ve toplum bağlamlarını kapsayan veriler elde etmek ve bulguların geçerliliğini desteklemek amacıyla öğretmen ve akran raporlarının da dahil edilmesi, bu ilişkilerin bütüncül ve çok yönlü incelenmesi açısından önemli görülmektedir. Araştırmada ayrıca verilerin kesitsel tasarımı ve korelasyonel yapısı nedeniyle çalışma değişkenleri arasındaki nedensel bağlantılar belirlenmemiştir. Duygu ve saldırganlık biçimleri arasındaki ilişkilerin nedensel yönünü belirlemek için ileriye dönük çalışmalara ihtiyaç vardır. Duygu düzenleme ile saldırgan davranış arasındaki ilişkileri gelişim dönemleri boyunca inceleyen gelecekteki çalışmalar, duygu

düzenlemenin ve saldırgan davranışın çocukların uzun vadeli psikososyal uyumunu etkilemede nasıl etkileşime girdiğini belirlemek açısından bilgilendirici olacaktır. Araştırmada çocukların duygu düzenleme becerileri ve saldırganlık düzeyleri yaş ve cinsiyet değişkenine göre incelenmiş, ayrıca duygu düzenleme becerisi ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Çocuk ve aileye yönelik farklı değişkenlerin duygu düzenleme ve saldırganlık düzeyi ile ilişkisinin incelendiği araştırmalar planlamak, okul döneminde duygu düzenleme becerisini desteklemek ve saldırgan davranışları önlemek açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Beauchaine, T. P. (2015). Future directions in emotion dysregulation and youth psychopathology. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 44(5), 875-896.
- Bevilacqua, L., Hale, D., Barker, E. D., & Viner, R. (2018). Conduct problems trajectories and psychosocial outcomes: a systematic review and meta-analysis. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 27, 1239-1260.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (4 Baskı). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, S. (2020), *Sosyal bilimler için veri analizi*. (27. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Blair, B. L., Perry, N. B., O'Brien, M., Calkins, S. D., Keane, S. P., & Shanahan, L. (2014). The indirect effects of maternal emotion socialization on friendship quality in middle childhood. *Developmental Psychology*, 50, 566–576.
- Blair, B. L., Perry, N. B., O'Brien, M., Calkins, S. D., Keane, S. P., & Shanahan, L. (2015). Identifying developmental cascades among differentiated dimensions of social competence and emotion regulation. *Developmental Psychology*, 51(8), 1062-1073.
- Campbell, S. B., Spieker, S., Burchinal, M., Poe, M. D., & NICHD Early Childcare Research Network. (2006). Trajectories of aggression from toddlerhood to age 9 predict academic and social functioning through age 12. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(8), 791-800.
- Carthy, T., Horesh, N., Apter, A., & Gross, J. J. (2010). Patterns of emotional reactivity and regulation in children with anxiety disorders. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 32, 23–36.
- Chaplin, T. M. (2015). Gender and emotion expression: A developmental contextual perspective. *Emotion Review*, 7(1), 14-21.
- Chaplin, T. M., & Aldao, A. (2013). Gender differences in emotion expression in children: a meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 139(4), 735.
- Colasante, T., Zuffiano, A., & Malti, T. (2015). Do moral emotions buffer the anger-aggression link in children and adolescents? *Journal of Applied Developmental Psychology*, 41, 1-7.
- Cole, P. M., Hall, S. E., & Hajal, N. J. (2017). Emotion dysregulation as a vulnerability to psychopathology. In T. P. Beauchaine & S. P. Hinshaw (eds), *Child and adolescent psychopathology* (pp. 346–386). Hoboken, NJ: Wiley.
- Cooley, J. L., & Fite, P. J. (2016). Peer victimization and forms of aggression during middle childhood: The role of emotion regulation. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 44, 535-546.
- Eisenberg, N., Cumberland, A., Spinrad, T.L., Fabes, R.A., Shepard, S.A., Reiser, M. & Guthrie, I.K. (2001). The relations of regulation and emotionality to children's externalizing and internalizing problem behavior. *Child Development*, 72, 1112–1134.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., Maszk, P., Holmgren, R., & Suh, K. (1996). The relations of regulation and emotionality to problem behavior in elementary school children. *Development and Psychopathology*, 8(1), 141-162.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Murphy, B. C., Shepard, S., Guthrie, I. K., Mazsk, P., ... & Jones, S. (1999). Prediction of elementary school children's socially appropriate and problem behavior from anger reactions at age 4–6 years. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 20(1), 119-142.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Murphy, B., Maszk, P., Smith, M., & Karbon, M. (1995). The role of emotionality and regulation in children's social functioning: A longitudinal study. *Child Development*, 66(5), 1360-1384.
- Eisenberg, N., Guthrie, I. K., Fabes, R. A., Shepard, S., Losoya, S., Murphy, B., ... & Reiser, M. (2000). Prediction of elementary school children's externalizing problem behaviors from attentional and behavioral regulation and negative emotionality. *Child Development*, 71(5), 1367-1382.
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Losoya, S. H., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Murphy, B. C., ... & Cumberland, A. (2003). The relations of parenting, effortful control, and ego control to children's emotional expressivity. *Child Development*, 74(3), 875-895.

- Eisenberg, N., Hernández, M. M. & Spinrad T. L. (2017). The Relation of Self-Regulation to Children's Externalizing and Internalizing Problems. In C. A. Essau, S. Leblanc & T. H. Ollendick (Eds.) *Emotion Regulation and Psychopathology in Children and Adolescents* (pp. 18-42). Oxford University Press.
- Ercan, E., Ercan, E. S., Akyol Ardiç, Ü., & Uçar, S. (2016). Çocuklar için Saldırganlık Ölçeği Anne-Baba Formu: Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17, 77-84.
- Ersan, C., & Tok, Ş. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık düzeylerinin duygu ifade etme ve duygu düzenleme açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 45(201), 359-391.
- Evans, S. C., Díaz, K. I., Callahan, K. P., Wolock, E. R., & Fite, P. J. (2021). Parallel trajectories of proactive and reactive aggression in middle childhood and their outcomes in early adolescence. *Research on Child and Adolescent Psychopathology*, 49, 211-226.
- Fanti, K. A., & Henrich, C. C. (2010). Trajectories of pure and co-occurring internalizing and externalizing problems from age 2 to age 12: Findings from the National Institute of Child Health and Human Development Study of Early Childcare. *Developmental Psychology*, 46(5), 1159-1175.
- Fite, P. J., Hendrickson, M., Rubens, S. L., Gabrielli, J., & Evans, S. (2013). The role of peer rejection in the link between reactive aggression and academic performance. *Child & Youth Care Forum*, 42, 193-205.
- Frick, P. J., & Morris, A. S. (2004). Temperament and developmental pathways to conduct problems. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(1), 54-68.
- Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 41-54.
- Gülgez, Ö., & Gündüz, B. (2019). Çocuklarda duygu düzenlemenin ölçülmesi: Ölçek uyarlama ve geliştirme çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 491-518.
- Halperin, J. M., McKay, K. E., & Newcorn, J. H. (2002). Development, reliability, and validity of the children's aggression scale-parent version. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 41(3), 245-252.
- Hubbard, J. A., McAuliffe, M. D., Morrow, M. T., & Romano, L. J. (2010). Reactive and proactive aggression in childhood and adolescence: Precursors, outcomes, processes, experiences, and measurement. *Journal of Personality*, 78(1), 95-118.
- Hubbard, J. A., Smithmyer, C. M., Ramsden, S. R., Parker, E. H., Flanagan, K. D., Dearing, K. F., Relyea, N. & Simons, R. F. (2002). Observational, physiological, and self-report measures of children's anger: Relations to reactive versus proactive aggression. *Child Development*, 73(4), 1101-1118.
- Kim-Spoon, J., Cicchetti, D., & Rogosch, F. A. (2013). A longitudinal study of emotion regulation, emotion lability-negativity, and internalizing symptomatology in maltreated and nonmaltreated children. *Child Development*, 84(2), 512-527.
- McLaughlin, K. A., Hatzenbuehler, M. L., Mennin, D. S., & Nolen-Hoeksema, S. (2011). Emotion dysregulation and adolescent psychopathology: A prospective study. *Behavior Research and Therapy*, 49(9), 544-554.
- McRae, K., Gross, J. J., Weber, J., Robertson, E. R., Sokol-Hessner, P., Ray, R. D., ... & Ochsner, K. N. (2012). The development of emotion regulation: an fMRI study of cognitive reappraisal in children, adolescents and young adults. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 7(1), 11-22.
- Morelen, D., Zeman, J., Perry-Parrish, C., & Anderson, E. (2012). Children's emotion regulation across and within nations: A comparison of Ghanaian, Kenyan, and American youth. *British Journal of Developmental Psychology*, 30(3), 415-431.
- Moroń, M., & Biolik-Moroń, M. (2021). Emotional awareness and relational aggression: The roles of anger and maladaptive anger regulation. *Personality and Individual Differences*, 173, 110646.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Morris, M. D., Steinberg, L., Aucoin, K. J., & Keyes, A. W. (2011). The influence of mother-child emotion regulation strategies on children's expression of anger and sadness. *Developmental Psychology*, 47(1), 213.
- Mullin, B. C. & Hinshaw, S. P. (2007). Emotion regulation and externalizing disorders in children and adolescents. In J.J. Gross (Ed.), *Handbook of Emotion Regulation* (pp.523-541). The Guilford Press.
- Önder, F. C., & Ayazseven, Ö. C. (2020). Ergenlerde saldırganlık: Duygu düzenleme ve duygusal başa çıkmanın rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1198-1208.
- Perlman, S. B., & Pelphrey, K. A. (2011). Developing connections for affective regulation: age-related changes in emotional brain connectivity. *Journal of Experimental Child Psychology*, 108(3), 607-620.
- Perry-Parrish, C., & Zeman, J. (2011). Relations among sadness regulation, peer acceptance, and social functioning in early adolescence: The role of gender. *Social Development*, 20(1), 135-153.

- Roberton, T., Daffern, M., & Bucks, R. S. (2012). Emotion regulation and aggression. *Aggression and Violent Behavior, 17*(1), 72-82.
- Roberton, T., Daffern, M., & Bucks, R. S. (2015). Beyond anger control: Difficulty attending to emotions also predicts aggression in offenders. *Psychology of Violence, 5*(1), 74–83.
- Rohlf, H., Busching, R., & Krahé, B. (2017). Longitudinal links between maladaptive anger regulation, peer problems, and aggression in middle childhood. *Merrill-Palmer Quarterly, 63*(2), 282-309.
- Röll, J., Koglin, U., & Petermann, F. (2012). Emotion regulation and childhood aggression: Longitudinal associations. *Child Psychiatry & Human Development, 43*, 909-923.
- Saarni C., Campos J. J., Camras L. A., Witherington D. (2006). Emotional development: Action, communication, and understanding. In Eisenberg N. (Ed.), *Handbook of child psychology*. Vol. 3: Social, Emotional, and Personality Development (pp. 226–299). New York, NY: Wiley.
- Sabatier, C., Restrepo Cervantes, D., Moreno Torres, M., Hoyos De los Rios, O., & Palacio Sañudo, J. (2017). Emotion regulation in children and adolescents: Concepts, processes and influences. *Psicología desde el Caribe, 34*(1), 101-110.
- Seçer, Z. (2017). Sosyal olarak yetkin okul öncesi çocukların duygu düzenlemeleri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 25*(4), 1435-1452.
- Silk, J. S., Steinberg, L., & Morris, A. S. (2003). Adolescents' emotion regulation in daily life: Links to depressive symptoms and problem behavior. *Child Development, 74*, 1869–1880.
- Song, J. H., Colasante, T., & Malti, T. (2018). Helping yourself helps others: Linking children's emotion regulation to prosocial behavior through sympathy and trust. *Emotion, 18*(4), 518–527.
- Sullivan, T. N., Helms, S. W., Kliewer, W., & Goodman, K. L. (2010). Associations between sadness and anger regulation coping, emotional expression, and physical and relational aggression among urban adolescents. *Social Development, 19*(1), 30-51.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 25*-52.
- Waters, S. F., & Thompson, R. A. (2014). Children's perceptions of the effectiveness of strategies for regulating anger and sadness. *International Journal of Behavioral Development, 38*(2), 174-181.
- Zeman, J., Cassano, M., Perry-Parrish, C., & Stegall, S. (2006). Emotion regulation in children and adolescents. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics, 27*(2), 155-168.
- Zeman, J., Shipman, K., & Penza-Clyve, S. (2001). Development and initial validation of the children's sadness management scale. *Journal of Nonverbal Behavior, 25*, 187–205.
- Zeman, J., Shipman, K., & Suveg, C. (2002). Anger and sadness regulation: Predictions to internalizing and externalizing symptoms in children. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology, 31*(3), 393-398.
- Zimmermann, P., & Iwanski, A. (2014). Emotion regulation from early adolescence to emerging adulthood and middle adulthood: Age differences, gender differences, and emotion-specific developmental variations. *International Journal of Behavioral Development, 38*(2), 182-194.